

НАЦИОНАЛЕН ДОВЕРИТЕЛЕН ЕКОФОНД БЪЛГАРИЯ

15

ГОДИНИ

УСПЕШНО ЗАВЪРШВАНЕ НА
СУАПОВОТО СПОРАЗУМЕНИЕ
„ДЪЛГ СРЕЩУ ОКОЛНА СРЕДА“
МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И ШВЕЙЦАРИЯ

Успешно изпълнена инициатива на българско-швейцарското сътрудничество

Суаповото споразумение „Дълг срещу околна среда“ беше една иновация в сферата на управление на околната среда преди 15 години. Във времето на подписването си споразумението имаше преимуществено политически смисъл, но резултатите от него са реални и очевидни в полза на околната среда на България. Това споразумение е една успешна инициатива благодарение на усилията и на двете страни.

Политическите и икономическите условия, в които инициативата стартира и беше създаден Националният доверителен екофонд (НДЕФ), съществено се отличават от днешната ситуация. Тогава, от една страна, имаше изявена потребност от финансиране на проекти за околна среда, но, от друга – потенциалните бенефициенти нямаша необходимите умения да управляват проекти.

Именно затова изпълнението на суаповото споразумение „Дълг срещу околна среда“ се определя като успешно не само защото по него са изпълнени сто проекта, но и заради резултатната му мисия да създаде капацитет за основните заинтересовани страни, които участват в процеса на управление и опазване на околната среда. Националният доверителен екофонд като финансов механизъм за управление на околната среда беше създаден преди петнадесет години, за да управлява средствата на суаповото споразумение „Дълг срещу околна среда“. Високото ниво на професионализъм при управлението на проекти за околна среда през тези години и доказаните добри резултати ни мотивираха да предложим на парламента да одобри новата роля и мандат на фонда - управлението на средствата на Националната схема за зелени инвестиции, установена в рамките на Конвенцията на ООН за изменение на климата. Вярвам, че фондът ще изпълни успешно задачата си и през този мандат.

Нона Караджова

министър на околната среда и водите
на Република България

„Дълг срещу околна среда“ - една българско-швейцарска история на успеха

През 1995 г. Швейцария и България започнаха сътрудничество със заглавие „Замяна на дълг срещу околна среда“. Част от дълга на България (на стойност 20 милиона швейцарски франка) бе опростен в замяна на ангажимента на България да инвестира тази сума във важни за опазването на околната среда проекти. От самото начало на програмата нейното прилагане е в български ръце благодарение на основната роля на Националния доверителен екофонд, създаден с волята на Швейцария и на България.

Днес, след повече от петнадесет години, ние можем да погледнем към това сътрудничество като на една история на успеха. Националният доверителен екофонд стана пионер при използването на финансови средства за проекти, свързани с околната среда по един ефективен начин. 100 проекта са изпълнени успешно, а в допълнение фондът разработи модерни концепции и политики за околната среда.

Успехът на фонда стана възможен благодарение на професионализма и ангажираността на Управителния съвет и на Изпълнителното бюро на институцията, както и благодарение на множеството активни български партньори, и най-вече на общините и НПО. С прозрачното и ефикасно разходване на ресурси за целите на околната среда НДЕФ си спечели и международно признание. Последната външна оценка също потвърди неговата перфектна работа.

Сделката дълг срещу околна среда между Швейцария и България положи началото и на други отлични инициативи. В момента България отново е възложила важна роля на НДЕФ – той ще бъде оператор на средства за България, набирани по Схемата за зелени инвестиции в рамките на Протокола от Киото. Пожелавам на фонда много успехи в тази негова нова роля.

Регина Ешер

посланик на Швейцария

НАЦИОНАЛЕН ДОВЕРИТЕЛЕН ЕКОФОНД

ОСНОВАВАНЕ

Първите стъпки за създаването на фонда са направени в средата на 1994 г. Тогава правителството на България заявява интереса си за осъществяване на суап дълг срещу околна среда в контекста на преговорите на Парижкия клуб за разсрочване на международния дълг на България. Успехът на дипломатията на Република България и политическият жест на Конфедерация Швейцария направиха България втората страна в Централна и Източна Европа (след Полша), която успя да редуцира част от външния си дълг – 20 250 000 швейцарски франка - еквивалент на 20% от официално гарантирания търговски дълг към Швейцария.

Националният доверителен екофонд е създаден през 1995 г., за да управлява средствата, постъпващи чрез механизма на трансформиране на част от дълга на България в проекти за опазване на околната среда. Конкретните условия на суаповата сделка дълг срещу околна среда са закрепени в споразумението между правителствата на Република България и на Конфедерация Швейцария от 25 октомври 1995 г.

В допълнение към суаповото споразумение „Дълг срещу околна среда“ още четири документа имат ключово значение за основите на НДЕФ:

- Законът за опазване на околната среда на България (юли 1995 г.; изменение и допълнение през септември 2002 и септември 2010 г.).
- Наредба за устройството и дейността на Националния доверителен екофонд, утвърден с Постановление на Министерския съвет № 96/10.V.2004 г. (изменение и допълнение през септември 2010 г.).
- Правилник за работата на Националния доверителен екофонд, одобрен от Управителния съвет и от Консултативния съвет на 28.II.2007 г.
- Процедурни правила за оценка на проекти от НДЕФ, одобрени от Управителния съвет и от Консултативния съвет на 28.II.2007 г.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА СТРУКТУРА НА ФОНДА

- Управителен съвет
- Консултативен съвет
- Изпълнително бюро

Управителният съвет (УС) в сътрудничество с Консултативния съвет (КС) определят стратегията и политиката на фонда, критериите за избор на проекти и взема крайното решение за финансиране на проекти, препоръчани от Изпълнителното бюро (ИБ). УС представя годишни доклади за дейността на фонда пред Министерския съвет чрез Министерството на околната среда и водите (МОСВ). УС се състои от седем членове: председател, двама заместник-председатели и четирима членове. Председателят се назначава от Министерския съвет за петгодишен период след консултации с Консултативния съвет. Един от заместник-председателите е заместник-министър на околната среда и водите. Останалите, имащи право на глас членове на УС, са заместник-министри на Министерството на финансите, на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма, представител на Българската академия на науките, представител на Сдружението на общините в Република България и представител на неправителствените организации от сферата на опазване на околната среда.

Консултативният съвет се състои от представители на чуждестранни правителства или неправителствени институции, които имат финансов принос, или по друг начин дават съществена подкрепа за дейностите на фонда. Членовете на КС могат да преглеждат, оценяват и да дават писмени становища по проектите, предложени за финансиране от фонда, и имат право да участват в заседанията на УС. Те имат право на вето върху проекти, финансирани с техни средства.

Изпълнителното бюро на фонда отговаря за неговото ежедневно функциониране. Основното сред многото задължения е участието на фонда в управлението на проектния цикъл във всичките му аспекти, включващи: маркетинг на приоритетите и изискванията на фонда; взаимодействие с потенциални и реални вносители на проекти; набиране, приемане и предлагане на финансиране за проекти; сключване на договорите за финансираните проекти; мониторинг и оценка на изпълнението на проектите. ИБ организира и дава принос към заседанията на УС и най-общо отговаря за изпълнение на решенията на УС и КС. ИБ също така съставя годишните бюджети на фонда, редовно докладва пред УС за състоянието на финансите на фонда и в много от случаите го представлява (принципно чрез директора) пред други институции. ИБ се ръководи от директор и се състои от три отдела: финансов и икономически, технически (отдел проекти) и отдел за управление и координация.

ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ

Ликвидация на замърсяванията, настъпили в миналото:

- третиране на опасни отпадъци и вещества;
- намаляване замърсяването на питейна вода или на храни, замърсени с тежки метали, с токсични органични съединения или с други вредни химикали.

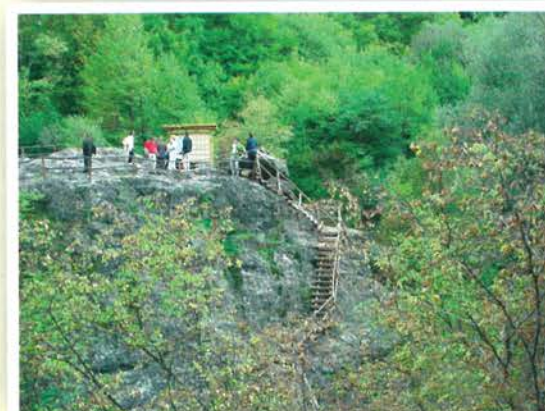

Намаляване замърсяването на въздуха:

- намаляване на здравния риск от високи концентрации на прах, серни и азотни окиси, олово и други токсико-химични фактори в населени места;
- намаляване на парниковите газове: въглероден двуокис, метан, хлорфлуоровъглероди и др.;
- стимулиране използването на възобновяеми източници на енергия.

Опазване чистотата на водите:

- общински и промишлени пречиствателни станции за отпадни води във водосборния район на река Дунав;
- общински и промишлени пречиствателни станции за отпадни води във водосборния район на Черно море.

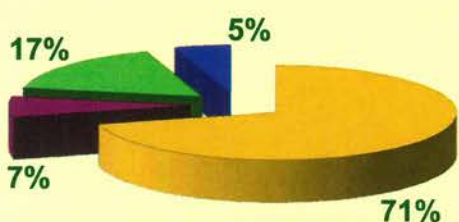
Подкрепа на националната екологична мрежа и опазване на биоразнообразието

ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ НДЕФ

- Общ брой на поректите, финансирани от НДЕФ – 100;
- Обща сума на одобреното финансиране – 26 548 665 лв.;
- Среден процент на финансирането от НДЕФ за общата стойност на проектите – 19 %

ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ И БЕНЕФИЦИЕНТИ (ПО БРОЙ ПРОЕКТИ)

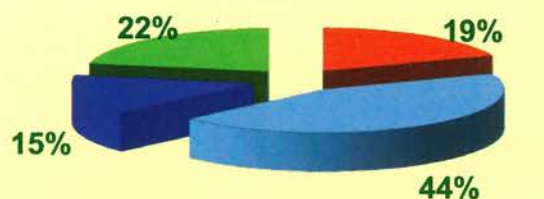
Бенефициенти

- Общини
- Търговски дружества
- Национални институции
- Изследователски институти и НПО

Общини	71
Търговски дружества	7
Национални институции	17
БАН, научни институции и НПО	5
Общо	100

Приоритетна област

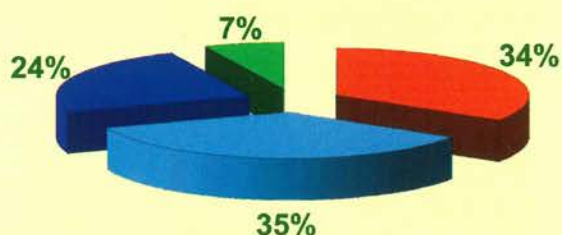
- Замърсявания, настъпили в миналото
- Намаление замърсяването на въздуха
- Опазване чистотата на водите
- Опазване на биологичното разнообразие

Замърсявания, настъпили в миналото	19
Намаление замърсяването на въздуха	44
Опазване чистотата на водите	15
Опазване на биологичното разнообразие	19
Общо	100

ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ И БЕНЕФИЦИЕНТИ (ПО СТОЙНОСТ)

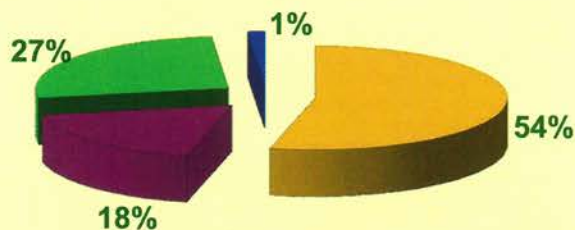
Общини	14 277 177
Търговски дружества	4 838 291
Национални институции	7 051 579
БАН, научни институции и НПО	381 619
Общо	26 548 666

Приоритетна област

- Замърсявания, настъпили в миналото
- Намаление замърсяването на въздуха
- Опазване чистотата на водите
- Опазване на биологичното разнообразие

Бенефициенти

- Общини
- Търговски дружества
- Национални институции
- Изследователски институти и НПО

Замърсявания, настъпили в миналото	9 025 178
Намаление замърсяването на въздуха	9 398 145
Опазване чистотата на водите	6 362 280
Опазване на биологичното разнообразие	1 763 063
Общо	26 548 666

ПРОЕКТИ ЗА ЛИКВИДИРАНЕ НА ЗАМЪРСЯВАНИЯ, ПРИЧИНЕНИ В МИНАЛОТО

Закрити и рекултивирани стари сметища в 17 общини.

Общо 420 722 m³ отстранени отпадъци.

- От регламентирани депа в 26 села и 10 града.
- От нерегламетирани депа в 157 села, 5 квартала и 4 местности.

Депо за твърди отпадъци в град Гоце Делчев –
II етап: рекултивация на съществуващо депо

Саниране на сметищата на територията на
община Карлово – пилотна фаза – 245 604 лв.

ПРОЕКТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ЗАМЪРСЯВАНЕТО НА ВЪЗДУХА

- Инсталации за очистване на газовете – 2
- Нискоазотни горелки за енергийни котли – 3
- Газификация на общински сгради – общо 201, от които:
 - детски градини – 77
 - училища – 80
 - болници и медицински центрове – 10
 - читалища – 3
 - общежития – 4
 - социални центрове за деца или възрастни хора – 4
 - други общински сгради – 23

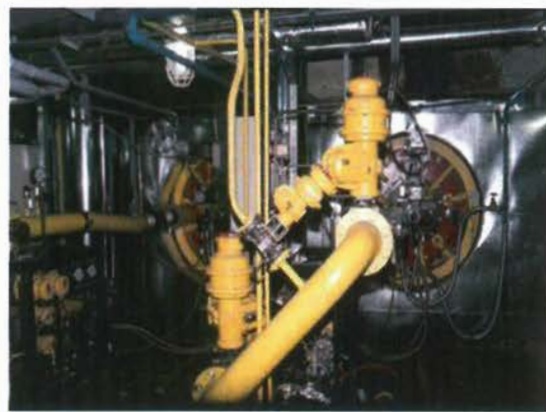
Купуване и доставка на оборудване за очистване на газовете от изгаряне на болнични и битови отпадъци в инсинератора при Военно-медицинска академия – София – 976 836 лв.

Газификация на общински обекти в Търговище – 135 600 лв.

Реконструкция на отоплителните инсталации на общински сгради в Сепарева баня – преминаване от течни горива на геотермална енергия – 114 827 лв.

Подмяна на стари горелки с нови нискоазотни горелки за енергийни котли в ТЕЦ „София-изток“ – 2 049 443 лв.
(съфинансиран от Датската агенция за опазване на околната среда)

СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ НДЕФ И СВЕТОВНАТА БАНКА

Пилотният проект за подобряване на околната среда (ПППОС) е разработен за елиминиране на значителното екологично замърсяване от Медодобивния комбинат (МДК) в Пирдоп, който е в експлоатация от 1957 г. Когато МДК бе купен от белгийската металургична групировка Юнион Миниер, като част от приватизационната сделка и в сътрудничество със Световната банка бе изготвена Програма за подобряване на околната среда.

Основни задачи на проекта

- да намали екологичния риск, причинен от минали замърсявания в МДК;
- да внесе технологични екологосъобразни подобрения;
- да улесни приватизацията на МДК чрез намаляване на загрижеността и несигурността на стратегическия инвеститор по отношение на отговорност, свързана с околната среда.

Програмата се състои от

- Част А – Спешно отстраняване на непосредствената опасност.
- Част Б – Ликвидиране на минали екологични щети.

Финансирането на проекта е осигурено от

- НДЕФ чрез безвъзмездно финансиране на стойност 3,3 млн. долара за купуване на оборудване по Част А (успешно завършена през ноември 1999г.).
- Заем на правителството на България от Световната банка на стойност 16 млн. долара.
- Правителството на България с безвъзмездно финансиране на стойност 5,7 млн. долара.

ПИЛОТНА ПРОГРАМА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

На основата на споразумения по изпълнението, съответно за Част А (подписано на 27 март 1998 г.) и Част Б (от 2 юни 1998 г.) Юнион Миниер Пирдоп Мед (UMPC) е изпълнителната агенция по програмата, а НДЕФ, по силата на подписано Агентско споразумение между МОСВ като представител на правителството на България и НДЕФ, е координатор на проекта.

С принос 3,3 млн. долара от НДЕФ програмата е най-мощният проект и съответно най-голямото постижение на фонда в една от четирите му приоритетни области. Ангажиментите му на агент по координацията на Част Б на програмата включват широка гама отговорности.

В това число проучване и изготвяне на експертни оценки на техническите решения; разглеждане и одобряване на технически спецификации; разглеждане и одобряване на тържни документи; разглеждане и одобряване на проектодоговори с изпълнители и доставчици; проучване, контрол и одобряване на извършени дейности; изготвяне и представяне на доклади за напредъка на изпълнението, предназначени за Надзорния съвет по програмата и за Световната банка, и изготвяне и изпращане в банката на искания за теглене на суми от заемната сметка.

Сътрудничеството между банката и НДЕФ по програмата има подчертано положителен ефект и за двете страни, което обяснява и силната подкрепа, която банката оказва на фонда.

ПРОЕКТИ ЗА ОПАЗВАНЕ ЧИСТОТАТА НА ВОДИТЕ

В басейна на Черно море
В басейна на река Дунав

– 8 проекта
– 7 проекта

Помпена станция за отпадни води

– 1

Пречиствателни станции за отпадни води

– 2

Колектори за отпадни води

– 12

Пречиствателна станция за отпадни води
на курорта Боровец – 300 000 лв.

Главни канализационни колектори
в град Бяла и доставка на центрофуги
на пречиствателна станция Обзор –
800 000 лв. (съфинансиран от Датската
агенция за опазване на околната среда)

ПРОЕКТИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Научни изследвания – 3 проекта
Екопътеки – 6 проекта – 34 930 м

в национални паркове – 3
в природни паркове – 2
в защитени местности – 1

Възстановяване на планинските местообитания в района на връх Христо Ботев в Национален парк Централен Балкан – 68 308 лв.

Възстановяване на популацията на балканската дива коза в природен парк Витоша – 30 960 лв.

Реинтродукция на балканска дива коза – 4
Възстановяване на природни местообитания – 4
Възстановяване на водни екосистеми – 2
Други – 3

Изграждане на туристическа пътека в долината на река Бели Искър на Национален парк Рила – 108 439 лв.

Реконструкция и приспособяване на туристическа пътека със спортно съоръжение за ползването и като образователен маршрут и от хора с физически увреждания в Национален парк „Пирин“ – 130 000 лв.

ФОНД ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

Фонд защитени територии е създаден като вътрешен специализиран фонд на 5.X.2004 г. с решение на Управителния съвет на Националния доверителен екофонд в съответствие с Устава на НДФ. Стратегията на Фонд Защитени територии е създадена с активното участие на заинтересованите страни: правителството на Република България, международните донори в сферата на природозащитата, потенциални бенефициенти, между които защитени територии, общини, неправителствени организации и други. Финансовата и експертната подкрепа за създаването на фонда беше осигурена от Американската агенция за международно развитие, от швейцарското правителство и ГЕФ чрез Световната банка.

Мисията на фонда е да подпомага опазването на пейзажите, природните местообитания и биологичното разнообразие в защитените територии в България чрез устойчиво финансиране, което да допълва финансирането от държавния бюджет и съфинансирането, осигурено чрез донорски проекти, насочени към защитените територии.

Стратегията на Фонд защитени територии предвижда набраните средства да се управляват по един от следните два начина:

- Като възобновяващ се доверителен фонд, в който за проекти се използват само средствата, генерирани от инвестирането на активите, като по този начин се осигурява устойчивост на източника на финансиране за защитените територии на България.
- Като изчерпващ се фонд, който да приема и директно да разпределя дарения за финансиране на защитени територии.

СЪСТОЯНИЕТО НА ПЛАНЕТАТА

Годишни доклади на института Уърлдуоч за напредъка към устойчиво общество

От 1999 г. досега всяка година Националният доверителен екофонд заедно с няколко други спонсори подкрепя финансово издаването на български език на този доклад, който е един от най-важните източници за разбирането на проблемите, стоящи пред планетата, и за възможните решения.

НАЦИОНАЛНА НАГРАДА ЗА ПРИРОДОЗАЩИТА НА ИМЕТО НА МИМИ ПРАМАТАРОВА

Националната награда за природозащита е одобрена от Управителния съвет на НДЕФ като една от програмите на фонда, които подкрепят творчеството в различни сфери на изкуството, посветено на опазването на природата.

Мими Праматарова беше първият директор на Национален парк Рила.

Със своя ентузиазъм и професионализъм тя успяваше да вдъхнови хиляди любители на природата и природозащитници. Тя винаги поемаше по най-трудния и неутъпкан път към новото.

С цялостната си личност, кристална чистота, изключителен професионализъм, любов и преданост към природата и към децата и младите хора името на Мими Праматарова се превърна в един от символите на опазването на дивата природа в България.

ОЦЕНКИ

За периода 1997–2003 г. е извършен обстоен преглед и оценка на дейността на Националния доверителен екофонд от Германската агенция за техническо сътрудничество (GTZ) в рамките на Регионалната програма за реструктуриране в областта на опазване на околната среда в Югоизточна Европа и под егидата на Пакта за стабилност.

През по-голямата част от периода годишните финансови одити са били съчетавани с цялостен преглед на дейността на фонда.

В края на 2010 и началото на 2011 г. е направена актуална оценка на Националния доверителен екофонд и на суаповото споразумение „Дълг срещу околна среда“ между Република България и Конфедерация Швейцария за периода 1995–2009 г.

Основни заключения:

- НДЕФ е добре управлявана, високоефективна обществена институция, финансираща дейности в областта на опазване на околната среда, притежаваща незначителни недостатъци и голям актив, което го прави изключително ценна и уникална по рода си институция в България.
- През годините НДЕФ си е изградил впечатляваща репутация сред международните институции и донори. Като цяло инициативата е била много новаторска и е изпълнена в съответствие с международнопризнати стандарти и принципи. Настоятелно се препоръчва тези силни страни на НДЕФ да се използват и в бъдеще.
- Резултатите от оценката сочат, че НДЕФ има потенциала да бъде успешен партньор в Националната схема за зелени инвестиции в швейцарско-българската програма за сътрудничество в управлението на структурните фондове на ЕС.

Корените на голяма част от успехите на фонда са в строгите процедурни правила за управление на проекти на базата на:

- стриктно и ясно определени екологични приоритети и критерии за оценка на проекти;
- ясни изисквания и полезни и професионални връзки с ползвателите;
- ясно определени критерии за оценка с акцент върху екологичните ползи и финансовата ефективност;
- отпускането на безвъзмездни средства само срещу извършени работи;
- внимателен контрол на проектите с оглед осигуряване на правилно използване на средствата и постигане на екологичния ефект.

Някои други фактори също са определящи за успеха на фонда:

- политическа независимост;
- стабилни, предвидими приходи (от траншовете по сделката дълг срещу околна среда);
- силно ръководство и високо квалифициран и мотивиран екип;
- обективен, отчитащ се и прозрачен механизъм на вземане на решения;
- строго прилагане на тръжните процедури.

НАЦИОНАЛНА СХЕМА ЗА ЗЕЛЕНИ ИНВЕСТИЦИИ

Прилагането на Националната схема за зелени инвестиции (НСЗИ) има за цел да покрие най-широк кръг от проекти в различните аспекти на опазване на околната среда, за да предостави необходимия обхват от дейности за „позеленяване“ на приходите от продажбата на Предписани емисионни единици (ПЕЕ). НСЗИ ще разчита единствено на приходите от продажбата на неизползвани квоти на емисии на парникови газове на национално ниво.

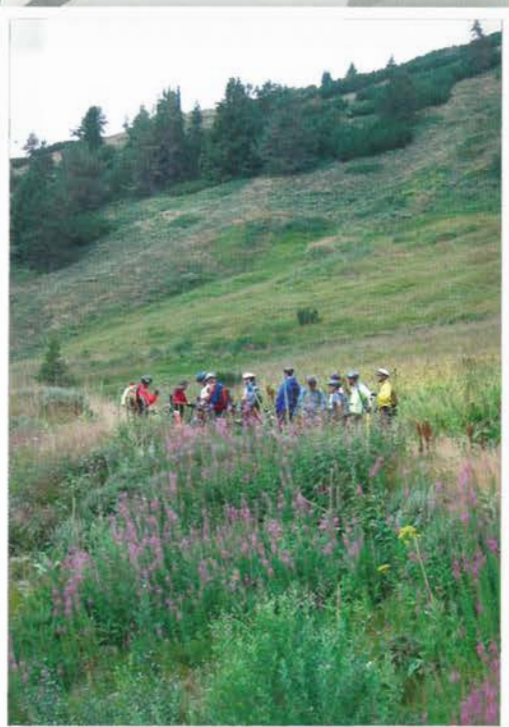
В съответствие с чл. 142а–142з от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) приходите от продажбата на ПЕЕ ще се използват за финансиране на проекти в сферата на енергетиката, транспорта, селското и горското стопанство, управлението на водите и на отпадъците, индустрията и други сектори на националната икономика, които:

- водят до намаляването или поглъщането на парниковите газове;
- значително подобряват качеството на околната среда, включително намаляване на замърсяването на въздуха, водата и почвата.

НАЦИОНАЛНА СХЕМА ЗА ЗЕЛЕНИ ИНВЕСТИЦИИ

Роля и функции на Националния доверителен екофонд

- Отговаря за процеса на „позеленяване“ на приходите, получени от продажбата на ПЕЕ.
- Отговаря за избора и одобряването на проектите, които се финансират, и за мониторинга на тяхното изпълнение в съответствие с Оперативното ръководство за управление на проекта по НСЗА.
- Сключва договорите с бенефициентите по проектите след тяхното одобряване.

Основни принципи на функциониране на Националната схема за зелени инвестиции

- Гарантиран процес на целево разходване на средствата от продажбата на ПЕЕ с цел тяхното „позеленяване“.
- Предоставяне на възможност за активно участие на купувачите на ПЕЕ в процеса на подбор, оценка и мониторинг на проектите, включително чрез правото им за участие в КС на НДЕФ.
- Финансиране на проекти, водещи до директно или индиректно намаляване на емисиите на парникови газове.

бул. „Шипченски проход“, № 67 Б
1574 София, България
тел.: +359 2/973 36 37; 973 38 16
факс: +359 2/973 38 18

ел. поща: ecofund@ecofund-bg.org
www.ecofund-bg.org
www.pafbg.org